

หอศิลปวัฒนธรรมเมืองเชียงใหม่ :

แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมที่น่าเที่ยว

รัชดาพร ศรีภิบาล...เรื่อง

ล เชียงใหม่เป็นเมืองที่มีสถานที่ท่องเที่ยวให้เลือกอย่างมากมาย ทั้งสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ สถานบันเทิงเริงรมย์ วัดวาอาราม และสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาเรียนรู้

หอศิลปวัฒนธรรมเมืองเชียงใหม่ เป็นสถานที่ท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งที่เหมาะสมสำหรับผู้ที่ต้องการท่องเที่ยวและศึกษาเรียนรู้เรื่องราวของศิลปวัฒนธรรมเมืองเชียงใหม่และล่านาไปพร้อมกัน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้ให้การยอมรับในฐานะแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมตัวอย่าง ที่มีปัจจัยแห่งความสำเร็จในด้านการบริหารจัดการตามเกณฑ์มาตรฐานและแนวทางการดำเนินงานแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมที่สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติประเมิน ทั้งปัจจัยที่เกี่ยวกับการมีสถานภาพทางการเงินที่มั่นคง การวางแผนกลยุทธ์ด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาดที่ดี การสร้างภาพลักษณ์ให้เกิดความประทับใจ การมีเครือข่ายที่เข้มแข็ง การมีผู้บริหารที่มีศักยภาพทางความคิดและการประสานความร่วมมือ การจัดการความรู้ที่ได้มาตรฐานและน่าเชื่อถือ และความโดดเด่นทางกายภาพ โดยแนวทางการบริหารจัดการหอศิลปวัฒนธรรมเมืองเชียงใหม่ที่ประสบความสำเร็จนี้ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ได้นำไปเป็นแบบอย่างเผยแพร่ยังแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมเครือข่ายของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เพื่อให้เกิดการพัฒนาให้มีศักยภาพที่เข้มแข็งและยั่งยืน

ด้วยรูปลักษณ์และประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจของอาคาร ทำให้หอศิลปวัฒนธรรมเมืองเชียงใหม่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชมเป็นจำนวนมากประจำปี

อาคารหอศิลปวัฒนธรรมเมืองเชียงใหม่เป็นอาคารเก่าแก่ มีลักษณะทางสถาปัตยกรรมอังกฤษ สร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๗ เคยใช้เป็นหอคำ ศาลว่าการรัฐบาลมณฑลพายัพ และศาลากลางจังหวัดเชียงใหม่ ตัวอาคารตั้งอยู่บริเวณสะดือเมืองในอดีต ซึ่งเคยเป็นที่ตั้งของเสาชินทูล หรือเสาชลาลัยมาก่อนที่จะย้ายไปไว้ที่วัดเจดีย์หลวง อาคารนี้เป็นมรดกตกทอดของผู้สืบเชื้อสายมาตั้งแต่สมัยพระเจ้ากาวิโลรสสุริยวงศ์ จนถึงเจ้าเทพไทรสร พระธิดา ซึ่งเสกสมรสกับเจ้าอินทวิชยานนท์ (เจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่คนที่ ๗) ผู้ใช้หอคำซึ่งอยู่ในบริเวณคุ้มกลางเวียง เป็นศูนย์กลางการบริหารนครเชียงใหม่ เมื่อเจ้าอินทวิชยานนท์ถึงแก่พิราลัยจึงตกเป็นของเจ้าदारารัศมี พระธิดา ต่อมาเมื่อจัดการปฏิรูปการปกครองตามระบบเทศบาล เจ้าदारารัศมีจึงให้ใช้คุ้มกลางเวียงแห่งนี้เป็น “ศาลารัฐบาล” หรือที่ทำการรัฐบาล

ต่อมาเมื่อจังหวัดเชียงใหม่ ได้เริ่มใช้ศาลากลางหลังใหม่ บนถนนโชตนาเป็นศูนย์ราชการจังหวัด และได้ย้ายหน่วยงาน ออกหมดในปี ๒๕๓๙ อาคารนี้จึงถูกทิ้งร้างไว้โดยไม่มีหน่วยงานใด เข้าไปใช้ประโยชน์จนถึงปลายปี พ.ศ. ๒๕๔๐ เทศบาลนครเชียงใหม่ ได้ขอปรับปรุงอาคารเพื่อใช้เป็นหอศิลป์วัฒนธรรมเมือง เชียงใหม่ และได้รับรางวัลอาคารอนุรักษ์ดีเด่นประจำปี ๒๕๔๒ ประเภทที่ทำการอาคารสาธารณะจากสมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งหอศิลป์วัฒนธรรม เมืองเชียงใหม่ มีขึ้นเพื่อเป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ในเขตเมืองเก่าเชียงใหม่ เพื่อสร้างโอกาสให้คนจากท้องถิ่นอื่น หรือนักท่องเที่ยวได้มีโอกาสเรียนรู้ประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของเมืองเชียงใหม่อย่างสมบูรณ์ และเพื่อให้คนในท้องถิ่น ได้เรียนรู้ความสำคัญ รู้จักวิถีชีวิต รู้ถึงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของวัฒนธรรมประเพณีของเมืองเชียงใหม่ สร้างความภาคภูมิใจและจิตสำนึกในการรักษาวัฒนธรรมประเพณี ของเมืองเชียงใหม่สืบไป

มีอะไรในหอศิลป์วัฒนธรรมเมืองเชียงใหม่?

หอศิลป์วัฒนธรรมเมืองเชียงใหม่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยว ได้เรียนรู้เรื่องราวของเมืองเชียงใหม่และล้านนาในแง่มุมต่าง ๆ ผ่านกิจกรรมและสื่อนิทรรศการที่จัดแสดงตามห้องต่าง ๆ ทั้ง ๒ ชั้น ภายในอาคาร จำนวน ๑๕ ห้อง ซึ่งมีอยู่อย่างหลากหลายและ น่าสนใจ

นิทรรศการอันที่ ๑

เชียงใหม่วันนี้ : ห้องฉายวิดีโอที่คนเรื่อง “เชียงใหม่วันนี้” เพื่อเกริ่นนำภาพรวมของเชียงใหม่จากอดีตถึงปัจจุบัน

ก่อนจะเป็นเมืองเชียงใหม่ : ร่องรอยอารยธรรม ยุคก่อนประวัติศาสตร์ที่พบในดินแดนล้านนา แสดงถึงการ ดั้งถิ่นฐานของผู้คนและเครื่องมือเครื่องใช้ มีการจำลองหน้าผา ที่ประตุม้า จังหวัดลำปาง ซึ่งปรากฏร่องรอยภาพเขียนรูปมือสีแดง และหุ่นจำลองเรื่องราวของนายเชสเตอร์ กอร์แมน นักโบราณคดี ที่บุกเบิกแหล่งโบราณคดีถ้ำผี จังหวัดแม่ฮ่องสอน

อารยธรรมสองลุ่มน้ำ : กล่าวถึงรัฐในหุบเขาลุ่มน้ำกก และลุ่มน้ำปิง ที่มีอิทธิพลต่อการก่อตั้งเมือง ลำดับเหตุการณ์ การรวบรวมดินแดนในแถบ ๒ ลุ่มน้ำ โดยพญามังราย แบ่งเป็น ๒ ส่วน คือ ลักษณะทางกายภาพ ซึ่งจัดแสดงด้วยหุ่นจำลอง ภูมิภาค และเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของดินแดนนั้น ซึ่ง จัดแสดงด้วยภาพดูราวแทน

สร้างบ้านแปลงเมือง

ส่วนที่ ๑ : แสดงคติความเชื่อเรื่องความมีตัวตนของเมือง มองเมืองเปรียบเหมือนร่างกาย เป็นความเชื่อทางศาสนา เรื่องไตรภูมิที่มีอิทธิพลต่อการวางผังเมือง

ส่วนที่ ๒ : ชัยภูมิเมืองเชียงใหม่ สื่อถึงแนวคิดและความเชื่อในเรื่องชัยมงคล ๗ ประการ ของทำเลที่ตั้งเมืองเชียงใหม่อันเป็นองค์ประกอบที่เป็นมงคลและมีผลต่อ ความรุ่งเรืองของอาณาจักร

ส่วนที่ ๓ : สร้างเมืองเชียงใหม่ แสดงลักษณะเด่นของ เมืองเชียงใหม่ เช่น ผังเมือง รูปทรงเลขาคณิต ซึ่งต่างจาก เมืองโบราณแห่งอื่น ๆ ในภูมิภาคใกล้เคียง การจัดวางผังเมือง สอดคล้องกับความเชื่อเรื่องทิศทางเมือง การสร้างวัดชื่อเป็นมงคล ตามตำแหน่งทิศ

ส่วนที่ ๔ : พิธีกรรมและประเพณีอันเนื่องมาจาก ความเชื่อเรื่องความมีตัวตนของเมือง นำเสนอโดยหุ่นจำลอง พิธีราชาภิเษกของพญามังราย รูปพิธีสืบชะตาเมืองพร้อม คำบรรยาย สื่อวีดิทัศน์ และสื่อซอฟต์แวร์

ความสัมพันธ์กับภูมิภาค : แสดงถึงวัฒนธรรม ร่วมอิทธิพลและความคล้ายคลึงทางวัฒนธรรมของเมืองเชียงใหม่ กับภูมิภาคใกล้เคียง

ร้อยปีล่วงแล้ว : แสดงภาพป่าไม้ หุ่นจำลองการทำ ป่าไม้ อุโมงค์ขุดตาลพร้อมหัวรถจักรรถไฟ ซึ่งเป็นสื่อสำคัญที่นำ ความเปลี่ยนแปลงมาสู่เมืองเชียงใหม่ พร้อมด้วยห้องฉาย วิดีทัศน์เรื่อง “การเปลี่ยนแปลงของเชียงใหม่ ในช่วง ๑๐๐ ปี นับจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง” เสนอถึงรูปแบบ การเมืองการปกครอง ตลอดจนสภาพนับจากรวมกับสยาม

สิ่งดึงดูดใจของเมืองเชียงใหม่ : แสดงเอกลักษณ์อันน่าภูมิใจที่ชาวเชียงใหม่ได้รักษาไว้และสืบทอดมาจนปัจจุบัน
นิทรรศการอื่นที่ ๒

ประวัติอาคาร : แสดงความเป็นมาและความสำคัญของพื้นที่ในบริเวณที่ตั้งอาคาร ประวัติอาคาร และเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้น ซึ่งเกี่ยวข้องกับหอศิลป์วัฒนธรรมเมืองเชียงใหม่

เจ้าหลวงเชียงใหม่ : กล่าวถึงวัฒนธรรมการปกครองของระบบเจ้าเมืองเชียงใหม่ นับแต่พญาเม็งรายจนถึงเจ้าครองนครองค์สุดท้าย เหตุการณ์สำคัญในช่วงของเจ้าหลวงบางองค์ในอดีต

ชีวิตริมฝั่งแม่น้ำปิง : จัดแสดงการตั้งถิ่นฐานของพ่อค้าเชื้อสายต่าง ๆ ริมหน้าปิงนอกกำแพงเมือง แผนที่แสดงตำแหน่งชุมชน สภาพความเป็นอยู่ ลักษณะทางสถาปัตยกรรมของชุมชน และภาพตัดของสภาพภูมิประเทศ

คนในเวียง : แสดงกาดจำลองที่หน้าวัดพระสิงห์อันเป็นตลาดเก่าแก่และมีความสำคัญในอดีต เพื่อให้เห็นลักษณะการค้าขายปัจจัยต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต และส่วนจัดแสดงวิถีชีวิตของคนในเขตกำแพงเมืองชั้นในกลางห้องเป็นแผนที่ของสถานที่สำคัญในเขตเมือง

พุทธศาสนากับคนเมือง : จำลองวิหารในพุทธศาสนาอันเป็นวิถีชีวิตของชาวเชียงใหม่ พร้อมการฉายวีดิทัศน์

พระปกเกล้า : บริเวณห้องกลาง ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นห้องทำงานของเทศาภิบาล (เจ้าเมือง) จำลองบรรยากาศของห้องและใช้เป็นห้องรับรองแขกพิเศษในบางโอกาส

สังคมเกษตรกรรม : แสดงวิถีชีวิตของชุมชนในสังคมเกษตรกรรมรอบเมือง เครื่องมือ อุปกรณ์ และวีดิทัศน์แสดงถึงสังคมเกษตรกรรมในจังหวัดเชียงใหม่

คนบนดอย : แสดงสภาพภูมิประเทศ วิถีชีวิตของชุมชนบนที่สูง ตลอดจนเครื่องมือเครื่องใช้ของชาวเขาเผ่าต่าง ๆ นิทรรศการจับตัญญาภาพชาวเชียงใหม่ และชนพื้นเมืองเผ่าต่าง ๆ สะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายทางชาติพันธุ์ และการอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืนของชนเชื้อสายหลากหลายในสังคมเชียงใหม่

นอกจากนิทรรศการที่น่าสนใจแล้ว หอศิลป์วัฒนธรรมเมืองเชียงใหม่ยังจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เยาวชนและประชาชนชาวเชียงใหม่และผู้สนใจทั่วไป มีส่วนร่วมในกิจกรรม

อย่างสม่ำเสมอ อาทิ การจัดกิจกรรมพิพิธภัณฑ์ที่เที่ยงคืนในวันอาทิตย์ (Sunday Night Museum) การจัดกาดมั่วหอศิลป์ การจัดกิจกรรมตามวันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันลอยกระทง งาน ๕ ธันวาคม วันเด็กแห่งชาติ งานเทศกาลศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ เป็นต้น

สำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกภายในบริเวณหอศิลป์วัฒนธรรมเมืองเชียงใหม่ มีจัดให้บริการและรองรับนักท่องเที่ยวและผู้เข้าชมอย่างพอเพียง อาทิ ที่จอดรถ ห้องนั่งเล่น ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก เป็นต้น

ผู้ที่สนใจต้องการไปเยี่ยมหอศิลป์วัฒนธรรมเมืองเชียงใหม่ สามารถไปได้ในวันอังคาร-วันอาทิตย์ ระหว่างเวลา ๐๘.๓๐-๑๗.๐๐ น. โดยคนไทยเสียค่าเข้าชมในราคา เด็ก ๑๐ บาท ผู้ใหญ่ ๒๐ บาท ปิดเทอมนี้พาบุตรหลานไปเยี่ยมชมหอศิลป์วัฒนธรรมเมืองเชียงใหม่ ทั้งสนุกและได้สาระในราคาไม่แพงเลย

หอศิลป์วัฒนธรรมเมืองเชียงใหม่

ที่ตั้ง : ถนนพระปกเกล้า ตำบลศรีภูมิ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ๕๐๒๐๐

โทรศัพท์ ๐ ๕๓๒๑ ๗๗๕๓ โทรสาร ๐ ๕๓๒๑ ๘๘๘๓

